

IV. EL DIARI LILA DE LA CARLOTA, DE GEMMA LIENAS

1. ABANS DE LLEGIR

1.1. Una mica d'història

1. Llegeix el text següent i, després, feu les activitats proposades:

Al llarg de la història les dones han hagut de sofrir molt. Durant segles les dones han suportat vexacions i comportaments irracionals per part dels homes que les han considerades inferiors a ells. Però sempre hi ha hagut dones valentes que s'han enfrontat a aquests costums i que han lluitat per aconseguir els seus drets, que no són res més que els drets que ha tenir qualsevol dona. La majoria d'aquestes dones que han lluitat per fer valer els seus drets són anònimes, ningú no sap qui foren, però hi van ser, des de sempre. Segur.

En el Renaixement van aparèixer escrits de dones que reclamaven la igualtat de l'educació per a les seves filles i que denunciaven les injustícies de la discriminació en el treball.

Però fou durant la Revolució francesa quan la dona prengué un protagonisme important pel que fa a la lluita per la igualtat dels drets en la figura d'Olympe de Gouges, que va presentar la "Declaració dels Drets de la Dona" a l'Assemblea Constituent de la Revolució Francesa l'any 1789. Olympe de Gouges fou guillotinata pels revolucionaris culpada d'agitadora social i per haver abandonat les qualitats del seu sexe.

En aquesta mateixa època sorgeixen a Anglaterra diverses formacions polítiques i socials que reclamaven el dret a votar per a tothom. Foren els moviments sufragistes. J. Stuart Mill ja havia reclamat l'any 1866, que les dones poguessin votar a la Cambra del Comuns. Cap a final del segle XIX aquests moviments van tenir encara més força gràcies sobretot a Emmeline Pankhurst, que, amb les seves filles, va fer conèixer a la població les reivindicacions de la dona amb mítings, manifestacions i altercats d'ordre públic.

Als EUA fou molt important la participació de les dones en moviments a favor de l'abolició de l'esclavitud. Després de la Guerra de Secessió (1861–1865) el govern va atorgar el dret a vot als antics esclaus alliberats, però, en canvi, no fou permès el vot a les dones. L'any 1857 les dones es van manifestar pels carrers de Nova York protestant per les condicions miserables en què vivien les treballadores. I aquestes protestes es van anar repetint.

La classe obrera a finals del segle XIX i principis del segle XX, vivia en unes condicions deplorables: moltes hores de treball, salaris molt baixos i habitatges reduïts i insalubres. Les protestes eren cada cop més freqüents. Les dones encara ho passaven pitjor, cobraven menys que els homes, no podien alletar els fills en hores de treball i sovint eren multades per qualsevol error.

L'any 1908, milers de treballadores d'empreses de Nova York van declarar-se en vaga per reclamar la jornada de 10 hores, el dret a unir-se en sindicats, i per acabar amb l'exploració infantil. Aquesta vaga va comportar enfrontaments molt violents entre les vaguistes i el govern.

S'explica que el dia 8 de març d'aquell any, les obreres de "Sirtwood Cotton" van entrar pacíficament a la fàbrica i l'ocuparen. Els propietaris de la fàbrica aleshores, va tancar les portes de la fàbrica amb pany i forrellat i va calar-hi foc. El resultat fou la mort de les 129 dones vaguistes.

Després d'aquest fet els ànims de les vaguistes es van encendre i els actes reivindicatius es van anar repetint fins que aconseguiren bona part de les reivindicacions.

A Catalunya des de finals del segle XIX hi hagué diverses associacions de dones que lluitaven per la millora de les condicions de vida de les dones treballadores. La revista

Feminal, que es publicà entre 1907 i 1917, tenia un caràcter reivindicatiu, defensava un programa en què la dona pogués accedir a un treball al mateix nivell que l'home.

Durant els primers anys del segle XX es crearen a Catalunya diverses associacions sindicals i culturals de dones treballadores, com la Federació Sindical d'Obreres i es publicaren obres sobre el feminisme.

La segona República fou un moment molt dolç per al feminisme a Catalunya: el dret a votar (sufragi universal), la participació cada cop més important en la política, la creació de la formació política "Unió de Dones de Catalunya" en són exemples.

Després de la Guerra Civil, el feminisme es paralitza. L'única associació permesa era la "Sección Femenina de la FET y de las JONS".

Durant els anys 60 i 70 destaca la figura de Maria Aurèlia Capmany. Autora de l'obra *La dona a Catalunya*. M. A. Capmany està considerada com la persona que creà de nou interès pel tema feminista a Catalunya.

Amb la democràcia, el feminisme ha tingut un paper important en el desenvolupament de la societat dels darrers anys. No obstant això, certs costums i tradicions fan que malgrat haver-se aconseguit gran part de les reivindicacions sempre reclamades, la dona encara hagi de lluitar perquè la societat entengui la igualtat entre ambdós sexes: el sexisme en la llengua, en els comportaments tant a la llar com al treball, en les relacions, etc.

Darrerament, amb l'arribada de la immigració provinent de cultures llunyanes, hem vist de prop la situació de les dones d'altres països, i no només des d'un punt de vista extern com ara la manera de vestir sinó també la manera com viuen, com són tractades... Ens ha fet adonar que els nostres avenços haurien de servir de patró on aquestes persones, ja establertes aquí, s'hi poguessin mirar per millorar la seva situació. Voldríem que elles avancessin en la direcció de la igualtat de drets entre sexes, de la possibilitat d'un treball digne...

Malgrat tot, encara cal que la societat prengui consciència de la igualtat de drets. No tots els homes i dones del país hi creuen... I en aquest sentit, és fonamental que l'educació resolgui les diferències.

- a) Creieu que avui dia, al segle XXI, podem dir que la dona no pot assumir els mateixos drets que l'home? Creieu que totes les dones opinen que tenen els mateixos drets que els homes? Per què?
- b) Discutiu els documents de més amunt a classe.
- c) Què vol dir sufragi universal?
- d) Hi ha sufragi universal a tots els països del món, avui dia?

2. Sabeu què vol dir *discriminació de gènere*?

3. En quins oficis trobeu que hi ha majoritàriament homes? I en quins oficis hi ha majoritàriament dones?

<i>Ofici</i>	<i>Nom de l'ofici</i>	<i>Homes</i>	<i>Dones</i>
Ven en una botiga			
Dirigeix un banc			
Ensenya en una escola			
Dirigeix una empresa d'ordinadors			
Atén els passatgers d'un avió			
Dissenya edificis i cases			

Dirigeix una orquestra			
Té cura de la bellesa personal			
Té cura dels malalts			
Condueix un camió de gran tonatge			

4. Com veieu, tots aquests oficis els podrien fer homes o dones indistintament, i ho fan, però normalment assignem uns tipus d'oficis a uns o a d'altres.

- a) Creieu que això és discriminació? Per què?
- b) En quin gènere trobem normalment els noms d'ofici en un diccionari?

5. Feu un exercici senzill:

- Digueu el nom de quatre escriptors que conegueu perquè n'hàgiu llegit un llibre.
- Digueu el nom de quatre escriptores que conegueu perquè n'hàgiu llegit un llibre.
- Quina llista us ha estat més fàcil de fer?
- Digueu el nom de dos compositors de música clàssica.
- Digueu el nom de dues compositores de música clàssica.
- Quina llista us ha estat impossible o gairebé impossible de fer?

6. Com començaríeu una carta adreçada a tot l'alumnat de la vostra escola o institut? Responen la pregunta i justifiqueu la vostra resposta.

- *Benvolguts companys,*
- *Benvolguts i benvolgudes companys i companyes,*
- *Benvolguts / Benvolgudes companys/companyes,*
- *Benvolgut tothom,*

7. Sabeu qui era Víctor Català? Quin era el seu nom de veritat? Per què us sembla que es va posar aquest pseudònim?

1.2. L'autora: Gemma Lienas

1. A la web <http://www.gemmalienas.com> hi trobareu molta informació sobre l'escriptora. Consulteu-la per tal de resoldre les activitats que us proposem a continuació:

a) Infantesa

- Quin dia, mes i any va néixer?
- On?
- Quants germans o germanes té? Com es diuen?
- Com va veure's immersa en un món de llengües diferents els primers anys de la seva vida?
- D'on provenien els seus pares? I els avis?
- Per què va estar envoltada en un món femení en la seva infantesa?

b) Època escolar

- Quina va ser la seva primera escola?
- A quin tipus d'escola va anar a continuació?
- Què era el que més li agradava fer en aquella època?
- Quina revista tipus "còmic" llegia? Com tractava els temes aquella revista?
- A través de quin llibre s'enamora de la literatura clàssica catalana?
- Es podia estudiar català aleshores? Com estudiava català a l'escola?

- Quins amics i amigues va fer en l'època escolar?
- Quins altres autors va descobrir gràcies a la biblioteca familiar?

c) Joventut

- Quina carrera va estudiar?
- On la va estudiar?
- Quina va ser la seva primera feina?
- A qui anava adreçada l'escola que va fundar?
- Amb qui es va casar?
- Com es diuen els seus dos fills?

d) Primers anys de dedicació a la literatura

- Entre els anys 1979 i 1982, en què treballa?
- Qui era Enric Banda?
- A què es dedicava?
- Què són el Grup Promotor i Santillana?
- Quina relació va tenir amb Francesc Sales? Sabeu qui era Francesc Sales?
- A quina població de l'Alt Empordà va anar a escriure els caps de setmana?
- Quin és el títol de la seva primera novel·la? I el de la segona?
- Quin premi literari va guanyar amb la novel·la *Dos cavalls*?

e) Maduresa

- Quina malaltia la va afectar entre els anys 1990 i 1991?
- Quin llibre publica en aquesta època?
- Quina professió exerceix durant aquesta època?
- Què és un any sabàtic? On va anar a fer un any sabàtic?
- Entre 1992 i 1997, en quina editorial treballa?
- En aquests anys, on s'instal·la a viure? Per què?
- En què col·labora a la Universitat de Barcelona?

f) 1998–2001

- On va a viure en aquesta època? Per què?
- A què es dedica plenament?
- Quins llibres va publicar en aquest període?
- De què fa classes a la Universitat de Barcelona?
- Quines tres novel·les publica en aquests anys?
- Quin és la dada més important de la seva vida familiar en aquesta època?

g) 2001–2004

- Per què va haver d'instal·lar-se durant sis mesos a Barcelona?
- Com es diuen els seus néts bessons?
- Quins llibres va publicar entre els anys 2001 i 2003?
- Quina és l'última novel·la que ha publicat?
- En què s'ha involucrat a partir del moment en què ha retornat a Barcelona?

2. Informeu-vos sobre la tasca que duu a terme un editor:

- Qui tria els llibres que es volen publicar?
- Quin criteri segueix un editor a l'hora de triar una obra?
- Quin procés ha de seguir una obra perquè sigui publicada?

3. Al llarg de la resolució dels exercicis referents a la vida de Gemma Lienas heu pogut veure que l'escriptora ha guanyat molts premis literaris.

- a) Quina funció creieu que tenen aquests premis?
- b) Busqueu a la pàgina web de Gemma Lienas quins premis literaris ha guanyat al llarg de la seva carrera com escriptora.
4. Encara a la mateixa pàgina web de Gemma Lienas, busqueu a "Curiositats" les seves aficions. Quines aficions té Gemma Lienas?
5. Segons ella mateixa, què és el més important de la seva vida?
6. Llegiu l'argument d'algunes de les seves novel·les i, després, feu les activitats corresponents:
- *Cul de sac* explica la història d'un noi, en Ramon, que estudia en un col·legi car, però anar a un col·legi de "nens rics" quan no ets un d'ells té els seus avantatges i els seus inconvenients. Els inconvenients els veu el seu pare, amo d'una petita botiga; els avantatges, la seva mare, cuinera del col·legi. I en Ramon? Quan en Ramon s'enamora de la Berta no hi ha diferències que valguin. Els diners marquen les distàncies i en Ramon intentarà reduir-les pel camí més curt... que no és, per descomptat, el millor. Una novel·la realista sobre els problemes d'adaptació social, una història de vegades divertida, de vegades crua, que aborda un tema crucial.
  - *Així és la vida, Carlota* parteix dels mateixos personatges de *Cul de sac*. Mentre en Ramon es recupera a poc a poc del seu gravíssim accident de moto, la Carlota viu preocupada perquè els seus pares li han dit que faran unes vacances matrimonials. Ella i el seu germà Marc hauran d'organitzar-se per a viure sense la seva mare, que és qui se'n va de casa. Malgrat tot, la nostra protagonista conserva intacte el seu somriure i la seva vitalitat: entusiasta i optimista, afronta sense dramatismes els problemes repetint-se sovint "Així és la vida".
  - *Ets galàctica, Carlota!* Què faries si no poguessis suportar la filla de la xicota del teu pare? I si sospitessis que la teva millor amiga pateix anorèxia? I si veiessis com un grup de racistes apallissen un noi negre? La Carlota potser no tindrà una solució per a cadascuna d'aquestes preguntes, però s'ho pren tot amb bon humor.
  - *2CV* narra les aventures urbanes de dos germans, en Manuel i en Víctor, que han de fugir del suburbi de barraques on malviuen amb el pare alcohòlic. Els nois s'instal·len en un dos cavalls vermell, abandonat en un revolt de la carretera del Carmel, a Barcelona. Per sobreviure s'embarquen en uns afers que els porten a conèixer una sèrie de personatges com el Rata i la Lola, el Presi o el Portuguès, i descobreixen així el món dels marginats i l'economia submergida: una ciutat dins la ciutat, entre els Encants i el Raval.
  - *El final del joc* és la història d'un divorci vista des dels ulls de l'Adrià, un nen de sis anys atrapat en el foc creuat de la separació dels seus pares. L'Adrià no està capacitada per a entendre les accions dels adults i les interpreta a la seva manera, a vegades involuntàriament còmica.
  - *Bitllet d'anada i tornada*. Anorèxia i bulímia són dues paraules que ni a la Marta ni als seus pares els resulten gaire habituals. A la Marta, perquè viu més pendent de descobrir l'amor i el sexe amb en Ricky, anar al cinema amb la Clàudia o riure amb els seus germans bessons. Als seus pares, perquè els pertorba el fantasma de l'atur. No obstant això, en poc temps la situació fa un tomb i la Marta ha d'ingressar en un hospital amb anorèxia nerviosa. Un testimoniatge impressionant d'una malaltia dramàtica i poc coneguda, escrit amb senzillesa i autenticitat.
- a) Quin tema tracta amb més insistència l'autora?
- b) Són novel·les de ficció, però tretes de la realitat. Com ho podem notar?
- c) Us impliquen, els temes de què parla Gemma Lienas? Com?

- d) Hi ha molts altres temes que us poden interessar. Podríeu proposar-los a Gemma Lienas, a l'adreça del correu electrònic que trobareu a la seva pàgina web.

7. Llegiu una entrevista que trobareu a l'Annex 4. És una entrevista que Francisco J. Vázquez va fer a Gemma Lienas i que es pot llegir al portal www.comentariodelibros.com. Després, feu les activitats corresponents:

- a) Imagineu que Gemma Lienas ve al vostre institut o escola a fer una conferència. De quin tema voleu que us parli? Com ho faríeu per posar-vos en contacte amb l'escriptora?
- b) Feu un resum de l'entrevista a Gemma Lienas i, a partir del resum, prepareu una presentació de la conferència que faria l'autora.

2. MENTRE LLEGIM

2.1. Els personatges

1. L'autora d'*El diari lila de la Carlota* no descriu els personatges explícitament. No obstant això, nosaltres anem coneixent els personatges i els podem arribar a descriure mentre llegim la novel·la. Vegem-ho.

- a) La Carlota:
- Quants anys té?
  - Quin és el tret més destacat del seu caràcter?
  - Com reacciona quan no li surten bé les coses?
- b) En Marc:
- Quin és el seu paper en la història?
  - Com evoluciona al llarg de la novel·la?
- c) El pare de la Carlota:
- Creieu que és masclista? Per què?
  - És un pare que escolta els seus fills? Per què?
  - Quin és el seu ofici?
  - Quines són les seves aficions?
- d) La mare de la Carlota:
- És feminista? Per què?
  - Com reacciona davant les preguntes de la Carlota?
  - És una mare comprensiva? Poseu-ne un exemple.
- e) L'àvia Anna:
- Com influeix en la Carlota al començament de l'obra?
  - Com podem demostrar que l'àvia Anna és una persona informada?
  - Creieu que aclareix els dubtes a la Carlota? Com?
- f) L'àvia Isabel:
- Quan notem que l'àvia Isabel és molt diferent de l'àvia Anna?
  - Creieu que està d'acord amb el pensament de la Carlota i la seva mare? Per què?
- g) La tia Octàvia:
- És feminista? Com ho podeu saber?
  - Què regala a la Carlota?

- h) En Marcel:
 — Qui és en Marcel? Quan apareix en el llibre?
 — És feminista? Com ho podeu saber?
 — Un home, pot ser feminista?
- i) La Mireia:
 — És una bona amiga per a la Carlota?
 — Com s'implica en les ambicions de la Carlota?
- j) La Lola:
 — Qui és la Lola?
 — Creieu que la seva idea de feminisme és vàlida?
 — Com reacciona davant el repartiment de les feines de la casa?

2.2. Els temes

El diari lila de la Carlota presenta tot un seguit de situacions, pròpies de la vida actual, en què us podeu trobar fàcilment. La mateixa autora ja diu a l'inici que qualsevol coincidència amb la realitat és pura veritat.

1. De què parla *El diari lila de la Carlota*?
2. Llegiu les tres primeres pàgines del llibre i, després, aquest fragment:

El feminisme de la igualtat és el que, des d'un punt de vista pràctic, defensa la igualtat d'oportunitats, igualtat d'oportunitats que es plasma en mesures concretes en matèria d'ocupació, de distribució de recursos, de drets humans, de paritat en la democràcia parlamentària (exigència de quotes femenines en els partits polítics), exigència que l'Estat del Benestar assumeixi la realització de tasques tradicionalment considerades femenines...

(Assemblea de dones d'Elx)

- a) Creieu que això és feminisme ben entès? Per què?
  - b) En quines paraules aquest text us proposa un tipus de feminisme que no està d'acord amb el feminisme que proposa *El diari lila de la Carlota*?
3. Després d'haver llegit aquest fragment, responeu les preguntes corresponents:

En Dani comença a córrer. Ves, que vinc...! I, en arribar davant del plint, s'atura en sec.

Nova mirada a la víctima.

L'entrenador, passant de mirades torturades.

En Dani, que agafa embranzida un altre cop. I, hop!, posa les mans, salta i...

—Ai, ai, ai!

Es venta una nata contra l'aparell i es queda assegut a terra. S'ha fet mal per força. Ja es veu. Té la cara molt vermella i els ulls molt brillants. Per les galtes li rellisquen unes quantes llàgrimes.

—Pobre xavall! —em diu la Mireia, clavant-me un cop de colze.

—Au, aixeca't. Ets un nena —l'insulta l'entrenador.

¿L'insulta? Ser «una» nena no és cap insult, ¿oi? Però l'entrenador ha dit «un» nena, i ha sonat a insult. T'ho asseguro, t'ho asseguro. ¿Això és masclisme? (p. 16)

- a) Per què en diu masclisme, d'aquest fet?

- b) Què vol dir masclisme?
- c) D'on ve la paraula *masclisme*?
- d) Com detecta la Carlota que el que ha passat a classe d'Educació física ha estat un acte masclista?

4. Molts programes de televisió són sexistes.

- a) Recordeu l'exemple que explica la Carlota del programa que està mirant per la televisió? Feu el mateix. Mireu a la televisió si hi ha un programa on la dona es trobi en condicions semblants a les que descriu la Carlota. N'hi ha gaires d'aquests programes? Sigueu crítics. Es troben en alguna franja horària determinada? Tracten uns temes determinats?
- b) Entre tots feu un petit resum del que heu trobat i ompliu aquesta taula:

<i>Nom del programa</i>	<i>Cadena de televisió</i>	<i>Temes que solen tractar</i>	<i>Franja horària</i>

- c) En podem treure conclusions? Podeu seguir aquest esquema:
  - Per què en una cadena determinada?
  - Per què els temes que tracten són sempre els mateixos?
  - Per què aquests programes s'emeten en una franja horària determinada?
- d) Prepareu una exposició oral a classe, per grups, sobre el sexisme a televisió. Abans caldrà que us documenteu, que parleu entre vosaltres sobre què hi ha de sexista en els programes que voleu comentar; després, haureu de plantejar-vos l'esquema de l'exposició: De què voleu parlar? Quin és el motiu de la vostra xerrada? A quines conclusions voleu arribar? (Si cal, consulteu els consells que teniu a l'Annex 1.)

5. *El diari lila de la Carlota* també parla de la mirada feminista (p. 17) Sobre aquest aspecte, llegiu aquest document:

El "buit de normes" porta les dones a decidir per elles mateixes què és el que necessiten. Precisament en aquest punt critiquen les dones de la igualtat, perquè aquestes reivindiquen drets que van més enllà de l'experiència personal, drets que "alliberen" de l'experiència personal quan, segons les dones de la diferència, aquesta ha de ser el punt de partida: "partir d'una mateixa és imprescindible per a una interpretació de la realitat", diuen. Acusen també les de la igualtat de ser excessivament victimistes i reivindicatives, i de condemnar per reaccionàries formes de vida que moltes dones reivindiquen, per traïr els valors positius desenvolupats per les dones. El problema és si les dones "hem decidit" desenvolupar aqueixos valors o no. I si no "hem decidit" desenvolupar-los pot ser per dues causes: bé perquè els altres —els homes— ens ho han impedit (i per tant reivindicar-los suposa acceptar els valors, positius o no, que la societat patriarcal ens ha assignat) o bé perquè ens són consubstancials, és a dir, són essencials.

Assemblea de dones d'Elx

Penseu una acció masclista que conegueu de prop. No ha de ser ni violenta, ni exagerada. Potser vosaltres en principi la trobeu normal. Expliqueu-la en poques paraules. Escriviu-la cadascú en retalls de papers de colors diferents i enganxeu-la al suro de la classe. Ja ho veureu que n'hi ha moltes, d'accions masclistes, en la nostra societat.

6. La regla d'inversió és, segons l'àvia de la Carlota, el sistema per detectar la discriminació de la dona.

- a) Sabeu què vol dir invertir els papers en el feminisme?
- b) Penseu en un anunci de la televisió. Feu l'exercici de la regla de la inversió. Alguns de vosaltres podríeu representar l'anunci a classe. Com us hi trobeu?

7. Feminisme, és ressentiment contra els homes (p. 23)?

- a) Us recordeu de la Lola? Com la descriuríeu?
- b) Per què podem pensar que el seu no és el millor feminisme?
- c) En quin exemple podeu parlar de discriminació positiva i discriminació negativa?

8. Hi ha tasques assignades a les dones per tradició (p. 24). Llegiu el text següent i, després, feu les activitats proposades:

Entenc que el sexisme és fonamentalment una actitud que es caracteritza pel menyspreu i la desvaloració, per excés o per defecte, del que són o fan les dones. El sexisme és una actitud que es basa en l'hegemonia dels homes i en el conjunt de creences que li donen suport i la legitimen. També es podria definir com el conjunt dels mètodes utilitzats pel patriarcat per seguir mantenint en una situació de subordinació el sexe femení. El sexisme és de gran importància perquè és la pràctica de dominació que tot el món experimenta.

Eulàlia Lledó. *Llenguatge no sexista*

<http://www.ua.es/cem/actividades/2003-2004/artic04.pdf>

- a) Creieu que hi ha unes tasques encomanades als homes i unes altres a les dones? Per exemple, a qui assigneu la tasca de cuinar? Sempre a la dona? I doncs, els cuiners que tenen tant d'èxit als mitjans de comunicació, que tenen grans restaurants, no són homes? Parleu-ne a classe.
- b) Feu una prova: Qui sap engegar la rentadora, a casa vostra? Qui s'encarrega de comprar? Qui fa el dinar? Traieu-ne conclusions.
- c) Cerqueu al diccionari els conceptes de *patriarcat*, *matriarcat*, *patrimoni* i *matrimoni*. Quines conclusions en traieu?

9. *El diari lila de la Carlota* parla sovint del llenguatge sexista (concretament, a les pàgines 27, 48, 51, 53 i 55). Llegiu ara aquest altre document d'Eulàlia Lledó a poc a poc, comenteu-lo a classe i, després, feu els exercicis:

El sexisme forma part de la ideologia i té poc a veure, doncs, amb els usos de la llengua; més aviat es té tendència a confondre'l amb un ús lingüístic perquè aquesta eina meravellosa, dúctil i precisa que és la llengua normalment articula el sexisme del pensament de qui parla si és que es tracta d'un pensament sexista i, a més, ho sol fer d'una manera mil·limètrica. Normalment, quan s'aixeca polseguera i fins i tot la premsa es fa ressò d'allò que es denomina en general "llenguatge sexista", el que hi ha darrere és l'opinió o el pensament sexista de tal o qual persona; estic pensat en les declaracions polítiques de ja fa algun temps d'un portaveu del govern que pensava que quan la Constitució espanyola fes 18 anys, si fos noia, podria posar-se de llarg (sexisme acompanyat d'elitisme, sembla, doncs), o les reiterades opinions d'algun polític basc que sol titllar de

"nenes" o de "nenasses" els seu adversaris polítics, suposo que no "percep" o no té en compte les adversàries polítiques.

Perquè s'entengui bé que els usos de la llengua no són culpables del sexisme de la llengua sinó que depèn del pensament de qui utilitza la llengua, posaré algun exemple de sexisme extret de diccionaris (que és una eina que té indubtables repercussions en l'ensenyament de la llengua, una altra de les qüestions que han fet que avui em posi a escriure). En el Diccionari General de la Llengua Catalana el diccionari popularment conegut com a Fabra, un dels exemples de l'entrada CERVELL deia en un exemple reflex d'un pensament més que sexista clarament derivat ja cap a la misogínia: "és una dona sense cervell", que anava darrere, per a més inri, de l'exemple, "El savi X és un gran cervell.", l'exemple s'ha canviat en el Diccionari de la Llengua catalana [3] (la revisió que del Fabra ha fet l'IEC), pel següent exemple, "Aquella dona és un gran cervell.", s'ha dedicat un exemple a no tenir cervell però s'ha feliçment dessexualitzat: "No té ni mica de cervell.", és a dir, no s'ha atribuït ni a dona ni a home.

Aquests exemples indiquen, per una banda, que no és la llengua, ni un ús de la llengua qui fa aparèixer dones sense cervell, sinó que la llengua possibilita que qui ho pensi, ho digui; per altra banda, els exemples mostren que, si es volgués, es podria canviar el protagonisme femení pel masculí o a l'inrevés, sense que la llengua grinyolés o se'n ressentís gens ni mica. Per tant, conclouré que en general el sexisme en la llengua és un mer reflex d'un pensament sexista o misogin i, com que és fàcil que tothom estigui d'acord que s'ha d'actuar en el sentit d'eradicar aquest perniciosos biaix ideològic en les pràctiques de l'ensenyament, passaré a parlar del ús o dels usos de la llengua androcèntrics que, tot i que també tenen a veure amb la ideologia, estan més estretament entortolligats amb la llengua que el sexisme.

L'androcentrisme, en contrast amb el sexisme, consisteix en un punt de vista orientat pel conjunt de valors dominants en el patriarcat o, dit d'una altra manera, per una percepció centrada i basada en normes masculines. És prendre l'home com a mesura de totes les coses; tot discurs que presenta aspectes de la vida de les dones com una desviació (a la norma) és androcèntric.

L'androcentrisme consisteix fonamentalment en una determinada i parcial visió del món que considera que el que han fet els homes és el que ha fet la humanitat o, a l'inrevés, que tot el que ha aconseguit l'espècie humana ho han realitzat només homes, consisteix també, per tant, en l'apropiació de les consecucions femenines per part dels homes. És pensar que el que és bo per als homes és bo per a la humanitat, és creure que les experiències masculines inclouen i són la mesura de les experiències humanes; valorar tan sols el que és masculí. És considerar que els homes són el centre del món i el patró per mesurar qualsevol persona. Aquest androcentrisme té indubtables repercussions en els usos de la llengua.

Els usos androcèntrics de la llengua són molts i variats; passaré ara a parlar dels dos més importants ja que són omnipresents en qualsevol context, i també, per descomptat, en el context educatiu.

El primer és la utilització de la paraula "home" com a omnicomprensiva del gènere humà. Les dues primeres accepcions de les definicions següents del DGLC, MANDÍBULA: "Cadascuna de les dues parts òssies de la boca en què van inserides les dents en l'home i tots els altres animals dentats", o MEMBRE: "Qualsevol de les extremitats de l'home i dels animals", invisibilitzen les dones en els respectius redactats. Si s'entengués que en aquestes dues ocasions la paraula "home" comprèn l'espècie humana, la segona accepció de MEMBRE: "Òrgan de la generació en l'home i alguns animals.", exclou les dones del discurs. El segon és la utilització del masculí com a fals o presumpte genèric. Sense abandonar els diccionaris, aquest cop el DIEC, molts exemples i definicions mostrarien aquest

ús, les dues definicions següents, ABANDONISTA 2: adj. i m. i f. Partidari de l'abandonisme.", EDIL: "1 m. i f. Magistrat municipal, regidor.", el fan ben palès. En les definicions dels diccionaris (i en altres tipus de discurs) encara es poden veure d'altres manifestacions de l'òptica androcèntrica que paradoxalment es poden constatar tant a partir justament de la presència femenina en el discurs com de la masculina; així, en el DGLC, les dues definicions següents de BANYA ho posen de manifest: "Posar banyes a algú, enganyar-lo la seva muller mancant a la fidelitat conjugal; tenir un altre tractes il·lícits amb la seva muller. Portar banyes, es diu del marit enganyat." mostren que la persona que les va redactar tenia com a punt de mira i centre d'atenció els homes, que el que li interessava era el que passava als homes. Fins i tot ho fa alguna definició que no esmenta en principi éssers humans, així la definició del DGLC d'HEMOfÍLIA deia: "Estat morbós ordinàriament hereditari caracteritzat per una tendència a l'hemorràgia.", no especificava en cap moment que és una malaltia que només poden patir els homes, tal com s'havia redactat, semblava que la podia patir tothom, presentava una malaltia específicament masculina com si fos universal.

Tots aquests redactats androcèntrics tenen com a eix emmirallar i percebre l'experiència masculina, centrar-s'hi per explicar el món, en una paraula: universalitzar-la; al mateix temps invisibilitzen o presenten com a dependent l'experiència femenina, la menystenen.

"Llenguatge no sexista. Aplicació didàctica"

<http://www.ua.es/cem/actividades/2003-2004/artic04.pdf>

- a) Busqueu al diccionari el significat dels mots següents: *misogínia* i *androcentrisme*.
- b) Què vol dir llenguatge sexista?
- c) Com diríeu de manera no sexista les expressions següents:

Els veïns de l'escala .....

Els professors de l'Institut .....

Els barcelonins .....

Els treballadors de l'empresa .....

Els ciutadans .....

Els alumnes de l'escola .....

Els directius de la multinacional .....

Els redactors del diari .....

L'assessor de l'empresa .....

Els coordinadors de la festa .....

10. Parlem ara dels llibres de text:

- a) Per evitar la utilització de la paraula *home* com a universal, podem fer servir formes amb el verb en primera persona del plural. Com diríeu, doncs, aquestes expressions?:

L'home treballa per al seu benestar .....

En la prehistòria l'home vivia en coves .....

- b) Evitem l'ús dels determinants *el, els aquell, aquells*, seguits del relatiu *que* (amb sentit general). Podem substituir-ho per *qui, les persones que...* Com diríeu, doncs, aquestes expressions?:

El qui vulgui pot anar al pati .....

Aquells que hagin acabat l'examen ja poden lliurar-lo.....

Tots els que heu aprovat heu de passar per secretaria .....

- c) En fulletons de propaganda d'entitats bancàries, en anuncis als diaris... fins i tot en cartes oficials podem trobar fórmules sexistes. Trobeu, per a aquestes expressions, alternatives no sexistes:

El guanyador del viatge .....

L'abonat haurà de pagar un increment .....

El lector viatjarà per un món de fantasia .....

- d) Però moltes vegades haurem de canviar tota l'oració. Per exemple, proposeu una alternativa no sexista per a *Els congressistes debatran el projecte urbanístic*.

- e) Com resoldríeu aquestes frases amb un llenguatge no sexista?

Si els ciutadans treballem adequadament... .....

Si els ciutadans ens voten... .....

Els ciutadans critiquen, però... .....

11. Citem altra vegada la lingüista Eulàlia Lledó, quan parlem d'oficis que s'han feminitzat només se'n parla en masculí:

La llengua té un valor simbòlic enorme, el que no s'anomena no existeix o se li està donant el caràcter excepcional, no fa falta tenir un sentit molt agut de la llengua per adonar-se'n, és per això que denominar en masculí una dona que transgredeix la norma tendeix cap a quatre objectius:

- Invisibilitzar les dones que els ocupen.*
- Presentar el seu cas com una excepció que demostra no que les altres dones podrien, sinó que ni podrien ni deurien.*
- Marcar amb una dificultat més l'accés d'alguns càrrec o oficis.*
- Reservar el masculí per a activitats prestigioses.*

De tot això es pot col·legir que quan es dirimeix una qüestió que relaciona sexe, gènere i gènere lingüístic mai no s'està parlant només de llengua.

“Llenguatge no sexista. Aplicació didàctica”

<http://www.ua.es/cem/actividades/2003-2004/artic04.pdf>

Per què és tan important utilitzar un llenguatge adequat, no sexista? La llengua, pot fer canviar les opinions sobre el sexisme? Com?

12. També hi ha dones masculistes (p. 31 i 38).

- Pregunteu a casa vostra si en una feina especialitzada hi ha més homes o més dones. Traieu-ne conclusions.
- Coneixeu dones que diuen que certes feines de la llar les han de fer elles, que els homes no en saben?

13. De vegades tenen actituds sexistes fins i tot persones que no ho solen ser (p. 32).

- Creieu que el pare de la Carlota té una actitud sexista quan parla de les seves secretàries? Per què?
- Per què la Carlota s'enfada tant amb l'actitud del seu pare?

14. A *El diari lila de la Carlota* també es parla de les baixes per maternitat:

- a) Sabeu què vol dir *baixa per maternitat*? Què opineu de la notícia que ha llegit la Carlota?

El cercle d'empresaris de Madrid proposa que les treballadores costegin la seva pròpia baixa per maternitat, pagant una assegurança privada a partir d'una quantitat que seria deduïda mensualment del seu salari. (p. 35)

- b) Davant aquest article del diari, la Carlota se sent molt ofesa. Escriviu el títol d'un article que respongués a les paraules del cercle d'empresaris de Madrid des del punt de vista de la Carlota.

15. A la novel·la també es parla molt de les actituds masculines i de les actituds femenines, com ara plorar (p. 63).

- a) Busqueu a la pàgina 64 d'*El diari lila de la Carlota* el motius que fan que en Marc plori. Expliqueu-ho per escrit com si féssiu una carta o un correu electrònic a una persona amiga.

- b) Expliqueu la reacció de l'àvia Isabel. És comprensible? Per què?

16. A la novel·la també s'esmenta el tema de l'ablació (p. 67–68). Llegiu l'article publicat a *El País* del dia 6 d'agost de 2005:

L'ONU calcula que 120 milions de dones han sofert mutilació genital. Dos milions de nenes corren el risc de ser sotmeses a aquest ritual, principalment a 28 països d'Àfrica. L'antropòloga Adriana Kaplan (Argentina 1956) lluita contra aquesta pràctica a través de l'educació i busca finançament per impulsar un pla de prevenció a la mutilació genital femenina a Gàmbia i Espanya. El Congrés va aprovar el juny d'aquest any una proposició de llei per castigar la mutilació genital feta a residents a Espanya en el seu país d'origen.

Pregunta. Quin origen i quines conseqüències té la mutilació genital femenina?

Resposta. No té origen religiós, sinó un sentit ritual. Hom creu que la tradició ve de l'època faraònica. Hi ha la mutilació de tipus 1 (clitoridectomia), de tipus 2 (ablació del clítoris i llavis menors) i de tipus 3, la infibulació, la forma més severa, que produeix estrips i complicacions després a l'hora del part.

Pregunta. Quantes nenes poden ser sotmeses a l'ablació a Espanya?

R. Centenars, però no tenim xifres actualitzades.

P. Si una nena torna a Espanya circumcidada, la llei espanyola castiga la família. És l'única solució?

R. El problema de la llei és que ningú ha pensat en aquestes nenes, nascudes a Espanya, amb nacionalitat gambiana, que van de vacances a Àfrica i tornen mutilades. En arribar la llei les castiga: mentre els seus pares són enviats a la presó, elles són internades en un centre de menors. Són doble víctimes, de la tradició i de la legislació. La llei per ella mateixa no canviarà una tradició mil·lenària. Cal prevenció i educació.

P. Com va començar el projecte contra l'ablació?

R. Gàmbia va prohibir parlar públicament de l'ablació fa deu anys. Aleshores jo treballava en aquell país en un projecte de salut reproductiva. Un dia, l'any 1992, hi va haver un ritual al meu poble i vaig demanar si el podia gravar. Al cap de dotze anys una d'aquelles nenes em va dir: "Jo mai ho faré a les meves filles" en aquell moment vaig recordar les cintes. I se'm va acudir fer-ne un documental per demostrar com, a partir de l'educació d'aquestes nenes, ells poden canviar el rumb. La idea neix l'any 2003. Vaig donar les cintes al meu fill, Sebastián Risler, càmera. Amb els drets del documental volem formar ONG i sanitaris de Gàmbia perquè actuïn. Volen que la proposta metodològica del documental sigui la proposta oficial del govern gambià. (...)

P. Quina alternativa proposa al ritual de l'ablació?

R. La metodologia és la iniciació sense la mutilació: l'eliminació de la part física del ritual, tot mantenint la segona i tercera fase de transmissió cultural i de reconeixement social a partir de la qual generen identitat ètnica i de gènere.

P. Hi ha rebuig?

R. Poden tenir problemes de rebuig les nenes que no han estat circumcides. Creuen que les dones circumcides estan netes i les altres contaminen els aliments. Cal un política oficial per a totes les dones.

P. Què demana al Govern?

R. Responsabilitat, sensibilitat i recursos. Espanya hauria d'anar per davant a Europa en l'eradicació d'aquesta pràctica.

Ana Pantaleoni: Entrevista a Adriana Kaplan, "La ley contra la ablación no va a cambiar por sí sola una tradición milenaria"

- a) Què vol dir *ablació*? I *circumcisió*?
- b) Sabeu el nom d'alguns estats on es practica l'ablació? Per què es fa?
- c) Llegiu la carta que l'àvia de la Carlota li envia el dia 5 de gener (p. 67). Un cop llegida, imagineu que us l'ha enviada a vosaltres. Ara, doncs cal contestar-la. Feu-ho.

17. Un altre tema que trobem a *El diari lila de la Carlota* és l'existència de joguines per a nens i de joguines per a nenes (p. 72 i 73).

- a) Com expliqueu l'actitud de l'oncle de la Carlota?
- b) Realment hi ha joguines per a nens i joguines per a nenes? Qui abona la creença que hi ha d'haver unes joguines diferents segons el sexe?

18. Llegiu el text següent, que tracta temes que apareixen a *El diari lila de la Carlota*: l'estètica femenina, la importància del físic en les (p. 80) i l'anorèxia (p. 83, 87, 90):

Podem parlar d'una vertadera plaga entre les dones en la societat occidental amb la presència de l'anorèxia, la bulímia, així com el recurs creixent a la cirurgia estètica?

Quan se sap que el pes mitjà de les models de moda és inferior en un 25% al de les altres dones; que el nombre d'articles i de publicitat dedicats als règims d'aprimament ha augmentat un 70% entre 1968 i 1972, època del gran gir en la construcció de les normes estètiques de la bellesa de les dones; quan la indústria de l'aprimament representa avui 33 milions de dòlars de rendes anuals, la dels productes cosmètics 20 milions de dòlars i la cirurgia estètica 300 milions de dòlars. La culpabilització i la negació de si mateixes entre les dones suposen la felicitat i la prosperitat dels accionistes d'aquestes indústries (i dels psicòlegs!) que no dubten, d'altra banda, a invertir en les revistes femenines.

Doncs si hi ha una alienació en el fet d'haver de conformar-se a una norma de bellesa —tant més inaccessible en la mesura en què totes aquestes imatges estan retocades per als dos sexes (l'home sofreix també l'obligació de ser viril, heterosexual, actiu, dominador, sense debilitat), aquesta no els afecta de la mateixa manera: encara els homes en el semblar però també en l'actuar, i les dones queden només l'aparença. I per a les que es neguen a representar aquest paper, se'ls reserva una menció especial, antifeminista primària, com en la publicitat d'una marca de sostenidors: "Boloro sosté a les dones en la seva lluita... contra els corrents d'aire!" Sense comentaris.

Aprenentatge de les normes. La dictadura de la "bellesa"
Pauline Terminière: <http://www.nodo50.org/doneselx/belleza.htm>

- a) Busqueu en una revista de bellesa femenina quins són els paràmetres de la dona que presenten. Són reals?
- b) Ara busqueu a Internet webs que parlin de productes de bellesa. Descriviu el tipus de dona que presenten.
- c) Com són les models de les passarel·les que presenten col·leccions de moda?
- d) Què vol dir anorèxia? I bulímia? Informeu-vos sobre aquestes malalties i parleu-ne entre vosaltres. Quines causes han provocat l'extensió d'aquestes malalties? Quines conseqüències se'n deriven?

19. Llegiu aquest text que tracta sobre la publicitat i, després, feu les activitats corresponents:

Si la imatge de les dones en els mitjans i en la publicitat en particular evoluciona, segueix sent producte d'una censura regulada en la que les dones només són valorades a través del seu paper de subalternes dels homes o de valoradores dels productes.

Les desigualtats són "naturals" i el destí dels oprimits indefugible. Aquest és el postulat reaccionari que legitima les relacions socials de dominació. És així com la representació dels homes i de les dones en els mitjans, al front d'ells la publicitat, justifica una relació social desigualtaria: es tracta d'etiquetar als homes i les dones amb qualitats definitives (dones dolces, homes amb caràcter per exemple). Per la interiorització dels papers sexuats que vehicula, aquesta representació manté una vertadera tolerància social cap a les desigualtats entre homes i dones al mateix temps que significa una violència cap a les dones. (...)

Encara que a França les dones van entrar massivament en el mercat de treball a partir dels anys 60, segueixen apareixent, en una gran part de la publicitat, com a bones ames de casa lliurades al seu marit i els seus fills.

Quan el publicitari posa en escena un home, és per a valorar les qualitats tècniques i científiques del producte (Skip). Si des de finals dels anys 80, la figura de la dona activa fa la seua aparició baix els traços caricaturescos de la businesswoman, no s'allibera més que excepcionalment de les tasques domèstiques i d'educació que li segueixen sent assignades en l'esfera privada. Inversament, mentre l'última enquesta de l'Insee mostra l'absència d'evolució en el repartiment de tasques domèstiques, encara assegurades en un 80% per les dones, la publicitat utilitza des de fa poc la imatge mítica del "nou pare".

L'omnipresència del sexisme en la publicitat no és cosa nova, però aquest es recolza avui en un nou baluard: el sexe. Per a vendre, cal cridar l'atenció. I paradoxalment, en aquesta societat treballada per la tornada d'un cert orde moral, és a través del sexe inevitablement acompanyat de sexisme com la incitació al consum és més eficaç. Ni un spot, ni una imatge que no utilitze el cos (parcialitzat i molt regulat) d'una dona, qualsevol que siga el producte que es mostra. A través de la imatge d'aqueixes dones reduïdes a l'estat d'objectes sexuals, se sobreentén (i això funciona!), que poden ser comprades tan fàcilment com un pot de iogurt.

Assemblea de dones d'Elx, Pauline Terminièrre, 2002

- a) Què pretén la publicitat? Com presenta la dona la publicitat? Trieu un anunci de televisió en què la dona sigui protagonista i parleu-ne entre vosaltres per grups:
  - Hi veieu la utilització de la dona?
  - Creieu que gràcies a la dona es vendrà més aquell producte?
  - Heu anat mai a una exposició de cotxes? Per què hi ha una dona al costat del nou model de cotxe?

- b) Quan n'haureu parlat escriviu un article en què parleu sobre la utilització de la dona en la publicitat. Llegiu els articles a classe i trieu el que us agradi més per a la revista.

20. Llegiu el missatge electrònic que l'àvia de la Carlota li envia el 15 de gener, sobre el tema de les dones i la pobresa (p. 103–104).

- a) Què vol dir ser analfabet?
b) Quines persones són més pobres, les dones o els homes? Sabríeu dir per què?
c) Qui us sembla que guanya més per la mateixa feina? Per què?

21. Sovint veiem a la televisió o llegim als diaris casos de violència de gènere: maltractaments que sofreixen les dones perquè com diu l'àvia de la Carlota *són conseqüència del menyspreu masculí, de la idea que la dona és una propietat d'ells o, almenys, un ésser per usar-lo com es vulgui* (p. 142).

Us proposem que llegiu aquest article de diari. Són d'un fet que ocorre molt lluny de les nostres terres i no per això menys dramàtic:

Una mujer de 29 años ha sido apedreada públicamente hasta la muerte en Afganistán el pasado fin de semana, tras ser condenada por adulterio por un tribunal islámico. Es la primera sentencia de este tipo tras la caída del régimen talibán en 2001. La condena fue instigada por un líder religioso de la zona, más de 300 kilómetros al norte de Kabul. El marido, que arrojó la primera piedra, se había enterado, al volver al país después de cinco años, de que su mujer, Amina, mantenía relaciones sexuales con un vecino. El adúltero recibió 100 latigazos y quedó en libertad. [Segueix una ampliació de la notícia.]

El País, 26 d'abril de 2005

Dimarts, llegeixo a El País que a l'Afganistan han tingut a bé lapidar una adúltera de vint-i-nou anys. Va ser acusada pel marit. Qui, per cert, es va encarregar de tirar-li la primera pedra. (Quan la devien enterrar, potser també va ser ell l'encarregat de tirar la primera palada de sorra a la caixa. Els símbols són molt importants). Es veu que aquest senyor feia cinc anys que se n'havia anat de casa i quan va tornar, pam, es va trobar la dona amb una altre. Va haver-la de denunciar als caps locals del poble que, inspirats en la fe de Mahoma, van dictar sentència. Va tenir l'honor d'anunciar-la públicament el líder religiós Mohamed Yusuf. És pesat ser integrista. Et ve un banyut dient-te que s'ha trobat la dona amb un altre i l'has de lapidar.

Per sort, jo m'imagino que no tots els líders islàmics són com en Yusuf. I si dic que m'ho imagino és perquè després d'aquesta sentència no he sentit que cap imam dels que resideixen a la infidel Europa condemnés l'acció. Per exemple, el de Fuengirola, entre classe i classe de Drets humans. És clar que, potser, a aquests líders religiosos no els ha arribat la notícia. Ni tan sols se n'han fet ressò tots els diaris, ni les televisions i les ràdios. (Potser, després de parlar tant de la mort de la Terri Schiavo l'audiència està cansada): Tampoc no hi ha hagut aquell clamor, aquelles manifestacions que hi ha, per exemple, quan a Texas liquiden algun reu a la cadira elèctrica.

Empar Moliner (*El Periódico*, 28 d'abril de 2005)

- a) La *sharia* és la llei islàmica, que considera delictes l'adulteri i, només en el cas de les dones, es pot castigar amb la mort. Busqueu informació sobre aquesta llei i els països on s'aplica.
b) Busqueu a la Declaració Universal dels Drets Humans l'article que s'infringeix amb els fets relatats en els articles anteriors.

- c) Sabeu què és la *burka*? Quines dones estan obligades a dur-la? És símptoma de violència contra la dona? Per què?

22. A més del sexisme en el llenguatge, les frases fetes, els acudits i els refranys moltes vegades fan que les dones siguin considerades inferiors o tractades amb menyspreu. “*Mujer al volante, peligro constante*”. Aquest rodolí que hem vist tantes vegades en un adhesiu enganxat als cotxes vol fer veure la incapacitat i la poca traça de les dones per conduir. Les estadístiques, però, diuen que són els homes els qui tenen més accidents o condueixen amb més temeritat. Com aquests eslògans en trobem molts. I encara, són les dones, les qui moltes vegades riuen aquestes frases.

- a) Per què fan riure els acudits d'aquest tipus?
b) Què us sembla que cal fer davant un acudit sexista?

2.3. Lèxic

1. Uniu amb fletxes els mots de la columna de l'esquerra amb els significats de la columna de la dreta.

groller	irat, empipat
escagarrinar-se	ximple, beneit, babau
arraulida	temorosa
enravenxinat	tenir por
tafanejar	mania
liró	malparlat
dèria	immiscir-se

2. Feu el mateix amb les expressions següents:

estar gagà	ser fred de caràcter
obrir els ulls	excedir-se
fer servir les neurones	mirar de reüll
caure la bava	no comprendre res
fer el pes	atendre
ser negat a fer una cosa	quedar fred
engegar a dida	pensar
mirar de gairell	ignorar
deixar-se entabanar	callar
posar-se en guàrdia	convèncer
fer-ne un gra massa	adonar-se
quedar palplantat	embadalir-se
tenir el cor de marbre	estar tocat de l'ala
treure foc pels queixals	aviar
semblar un xarxó	ser ingenu
no entendre ni un borrall	anar mal engiponat
fer mutis	enfadar-se

3. Llegiu un text que parla sobre el registre col·loquial d'*El diari lila de la Carlota*:

En la novel·la *El diari lila de la Carlota* els personatges parlen entre ells de forma espontània, de manera subjectiva i amb molta expressivitat. Gairebé igual com parlaríem nosaltres: fan servir mots senzills, frases fetes, exclamacions: *Ostres!*, *Carai!*, *Quina xamba!*; alguns vulgarismes: *marranada*, *a fer punyetes*, moltes preguntes retòriques o frases que queden inacabades (anacoluts); repeticions de mots per donar més força al que es diu, exageracions (fixeu-vos en la manera com es criden els germans), i a vegades ironies. I és que l'autora intenta reproduir diàlegs semblants o iguals als parlats.

Per tant podem dir que Gemma Lienas fa parlar els seus personatges en un llenguatge col·loquial. També és col·loquial el llenguatge de la narració perquè, al cap i a la fi, la protagonista és qui representa que escriu el diari, i és una noia de catorze anys.

Responen aquestes preguntes sobre les característiques del registre col·loquial:

- Qui l'utilitza?
- Quan cal utilitzar-lo?
- És propi d'un diàleg entre amics? Per què?
- Per què s'utilitza el llenguatge col·loquial?

4. Feu una llista d'expressions pròpies del llenguatge col·loquial extretes de la pàgina 120 d'*El diari lila de la Carlota*.

5. Llegiu ara algun dels documents que l'àvia envia a la Carlota. Estan escrits en el mateix registre? Com ho noteu? Quines diferències hi trobeu?

6. L'àvia proposa a la Carlota que es posi les ulleres liles per veure si troba situacions sexistes. És clar que literalment no seran unes ulleres liles les que li faran adonar-se de les actituds sexistes, ho diu de manera figurada. Busqueu al diccionari el significat de *símbol*.

7. Potser avui això dels colors diferents per a nens i nenes acabats de néixer ja està una mica desfasat, però anys enrere als nens se'ls vestia de color blau cel i a les nenes, de color rosa.

—*¿Per què va tota rosa? —se m'avança en Marc.*

—*Perquè és una nena —diuen a cor la tia i l'oncle.*

—*¿I? —preguntem en Marc i jo que, en qüestions de colors i criatures acabades de néixer, no hi entenem un borrall.*

—*El color dels nens és el blau; un color més masculí, que denota valentia i decisió. El de les nenes, el rosa, que és més dolç i femení —diu ella. (p. 113)*

a) El color lila és símbol del feminisme, per això el títol del llibre és *El diari lila*... Diguen altres símbols associats amb el color:

— La mort, al món occidental, es representa amb el color .....

— Els soldats quan es rendien mostraven una bandera de color .....

— L'ecologisme es representa simbòlicament amb el color .....

b) Cerqueu en un diccionari de símbols què simbolitzen altres colors.

8. Des de fa uns anys molts objectes han esdevingut símbols, aquests objectes, sovint, segons el color tenen un significat o un altre:

a) Dels llaços, què en sabeu? Com es van fer populars?

— Llaç negre: .....

— Llaç blanc: .....

— Llaç vermell: .....

- b) Les polseres, qui les va començar a estendre? Per què? Tenien algun significat?
- Polsera groga: .....
  - Polsera ..... : .....
  - Polsera ..... : .....
- c) Hi ha a la classe alguns companys o companyes que portin polseres de colors? Saben bé què representen cadascuna? Demaneu -los que us ho expliquin.

9. Tot i que avui no són tan populars, durant una època, la gent es posava pins per reivindicar, per recordar, per donar a conèixer la seva ideologia, per pertànyer a un club. Eren com els escuts que es penjaven a la roba. Cada pin simbolitzava una cosa diferent. I hi havia gent que en col·leccionava, de tanta varietat com n'hi va haver. Els pins simbolitzaven una manera de ser, o de pensar, i segons quin pin hom duia s'endevinava què creia o què pensava, a quin club de futbol pertanyia, escola, entitat, etc. Altres símbols externs de manifestació de les idees són els adhesius, les joies, l'estètica personal, la música que hom fa o escolta...

Sabeu algun altre objecte que sigui símbol? Creieu que són necessaris? Per què us sembla que la gent necessita aquests símbols?

3. DESPRÉS DE LLEGIR

1. La Carlota ha conegut molts aspectes relacionats amb el sexisme i la discriminació de les dones. N'ha quedat convençuda? Amb quines paraules queda demostrat?

2. Us han quedat clars els conceptes següents? Amb paraules vostres, sense mirar el diccionari, definiu aquests termes:

- *masclisme*: .....
- *feminisme*: .....
- *discriminació*: .....
- *violència de gènere*: .....

3. De qui creieu que és responsabilitat posar fi a la discriminació de les dones? Raoneu la resposta. Després, parleu-ne entre vosaltres després de llegir l'article de l'Annex 5.

4. Feu un treball de camp:

- Formeu grups de quatre o cinc alumnes. Cada grup triarà un ambient diferent per fer una enquesta sobre la igualtat de drets de les dones. A partir de l'enquesta elaborareu un treball que consistirà a aplegar les respostes i treure'n conclusions.

1r grup: entre el professorat de l'escola o institut.

2n grup: entre el personal no docent de l'escola.

3r grup: entre els companys més grans.

4t grup: a persones d'edat semblant als vostres pares

5è grup: a persones més grans: avis, persones jubilades.

- Cada grup farà preguntes a 10 persones. Així, el resultat el podreu treballar sobre 50 persones. Preguntes que els fareu:

1. Creieu que les dones estan en iguals condicions que els homes?

2. Creieu que tothom té les mateixes obligacions a la llar?

3. Creieu que les dones tenen els mateixos drets al treball?

4. Creieu que les tradicions condicionen la igualtat de la dona?

5. Creieu que val la pena que la societat lluiti per la igualtat de drets de les dones?

	Professorat del centre		Personal no docent del centre		Companys més grans		Persones d'edat semblant a la dels vostres pares		Persones més grans: avis i persones jubilades	
	SÍ	NO	SÍ	NO	SÍ	NO	SÍ	NO	SÍ	NO
Creieu que les dones estan en iguals condicions que els homes?										
Creieu que tothom té les mateixes obligacions a la llar?										
Creieu que les dones tenen els mateixos drets al treball?										
Creieu que les tradicions condicionen la igualtat de la dona?										
Creieu que val la pena que la societat lluiti per la igualtat de drets de les dones?										

— Conclusions. A partir de les conclusions que en tragueu, feu un article per publicarlo a la revista de la vostra escola.